

Kidegoaren kodea	Espezialitatea	Hizkuntza	Froga egitearen data
590	Fisika eta Kimika	Euskara	2021-07-11

Kimikako problemak

K1. $1,19 \text{ g/cm}^3$ -ko dentsitatea eta % 1,53 masa-kontzentrazioa duen azido klorhidrikozko disoluzio baten mililitro bat uretan diluitu da, 10 mL-ko bolumena duen disoluzio diluitua lortu arte.

Bestalde, sodio hidrogenosulfatoz eta sodio sulfatoz osatutako nahaste bat dugu, bakoitzaren kontzentrazioa 0,1 M izanik. Kalkulatu:

- Azido klorhidrikoaren disoluzio diluituaren 10 mL-ak, beste disoluzioaren ($\text{NaHSO}_4(0,1 \text{ M}) / \text{Na}_2\text{SO}_4(0,1 \text{ M})$) 200 mL-ri gehitzean lortuko den disoluzioaren pH-a.
- Azido klorhidrikoaren disoluzioa, bere kontzentrazioa 10^{-8} M izan arte diluitzen denean lortzen den pH-a.

Datuak: $K_a(\text{HSO}_4^-) = 1,26 \cdot 10^{-2}$; $K_w = 10^{-14}$.

Masa atomikoak: H: 1 u; Cl: 35,45 u

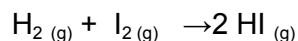
K2. Sare ionikoaren egonkortasuna esperimentalki determinatzea zaila denez, Born-Haber-en zikloa erabiltzen da.

- Irudikatu sodio kloruroaren kristal ionikoaren Born-Haber-en zikloa, etapa guztiak aipatuz. Zer faktorek eragiten dute sare-energian?
- Kalkulatu NaCl-ren sare-energia, ondoko datuak erabiliz.

Datuak: $A = 1,748$; erradio ionikoak, $r_{(\text{Cl}^-)} = 1,67 \cdot 10^{-10} \text{ m}$; $r_{(\text{Na}^+)} = 0,97 \cdot 10^{-10} \text{ m}$;

Born indizeak, $n_{(\text{Na}^+)} = 7$; $n_{(\text{Cl}^-)} = 9$; $q_e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ C}$; $\epsilon_0 = 8,85 \cdot 10^{-12} \text{ C}^2/\text{J m}$

K3. Ondorengo erreakzioan, datu hauek lortu ditugu 25°C eta 1 atmosferako presioan:

Erreakzioak	$[\text{H}_2]_0$ (mol·L ⁻¹)	$[\text{I}_2]_0$ (mol·L ⁻¹)	V_0 (mol·L ⁻¹ ·s ⁻¹)
1	0,2	0,2	$8 \cdot 10^{-3}$
2	0,6	0,2	$24 \cdot 10^{-3}$
3	0,2	0,4	$32 \cdot 10^{-3}$

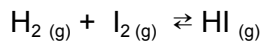
Datu esperimental hauetan oinarrituta:

- Lortu erreakzioaren abiadura ekuazioa 25 °C-an.
- Kalkulatu erreakzioaren aktibazio energia eta maiztasun faktorea, abiadura konstanteak 327 °C-an eta 443 °C-an, $0,386 \text{ L} \cdot \text{mol}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$ eta $16,0 \text{ L} \cdot \text{mol}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$ direla jakinik hurrenez hurren. Halaber, kalkulatu abiadura konstantea 500 °C-an.

Datua: $R: 8,3143 \text{ J} \cdot \text{mol}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$

K4. Hurrengo galderak erantzun:

- 450 °C-an, $K_c = 50,9$ da. Zein proportziotan nahastu behar dira H_2 eta I_2 gasak, H_2 -aren %60-ko bolumenak erreakzionatzeko?

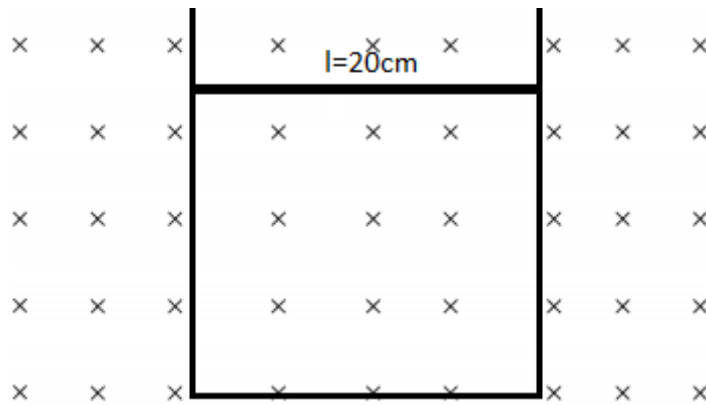
- Hidrogenoa erreakzio askotan erabiltzen da. Zer produktu lortuko dira hidrogenoa erreaktibo hauekin erreakzionatzerakoan? Izendatu guztiak eta aipatu erreakzio mota.
  - Propanamida + $\text{H}_2/\text{Pt} \rightarrow$
  - Propanonitriloa + $\text{H}_2/\text{Pd} \rightarrow$
  - 2-metilpent-2-enoa + $\text{H}_2/\text{Pd} \rightarrow$
  - Ziklopropanoa + $\text{H}_2/\text{Ni} \rightarrow$
  - Fenil metil zetona + $\text{H}_2/\text{Ni} \rightarrow$

Fisikako problemak

F1. U forma duen errail metaliko batetik hagatxo metaliko bat irristatzen da, grabitatearen ondorioz eroriz, eremu magnetiko uniforme baten barruan.

- Adierazi zirkuituan eratzen den korrontearen noranzkoa eta intentsitatea abiaduraren funtzioan.
- Kalkulatu hagatxoaren muga-abiadura.

Datuak: hagatxoaren luzera = 20 cm; hagatxoaren masa = 250 g; $B = 0,2$ T; zirkuituaren $R = 0,05 \Omega$; $g = 9,8$ m/s²

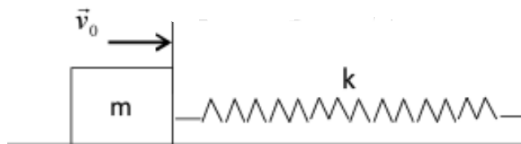

F2. Satelite artifizial bat orbita eliptikoan jarri da. Perigeoan bere abiadura 36000 km/h da eta Lurraren gaineko altuera 500 km-koa da puntu horretan. Kalkulatu:

- Satelitearen altuera eta abiadura apogeoan.
- Lurraren eremu grabitatoriotik ihes egiteko, perigeotik igarotzean sateliteak izan behar duen gutxieneko abiadura.

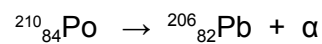
Datuak: Lurraren erradioa = 6370 km; $g_0 = 9,81$ m/s²

F3. A) 1 kg-ko masa duen kaxa bat 0,25 marruskadura koefizientea duen gainazal horizontal zimurtsu batetik irristatzen da. Kaxaren abiadura 3 m/s-koa denean, malguki batekin kontaktuan jartzen da, honen elastikotasun-konstantea 50 N/m delarik. Malgukia d distantzia konprimatu ondoren, une batez gelditzen da eta ondoren, ezkerraldera higitzen da. Kalkulatu konprimaturiko d distantzia.

B) Aurreko ataleko malgukia marruskadurarik gabeko gainazal horizontal batean kokatu da eta Higidura Harmoniko Sinplea deskribatzen du, $\omega = 100$ rad/s-ko maiztasun angeluarrarekin. Hasierako aldiunearan, partikularen posizioa $-0,5\sqrt{3}$ cm da eta bere abiadura 50 cm/s. Idatzi HHS-aren ekuazioa.

F4. Polonio-210 isotopo erradioaktiboaren batezbesteko bizitza 200 egunekoa da. Bere desintegrazioa alfa partikulak igorri ematen da:

- Kalkulatu zenbat denbora pasa behar den laginaren Polonio-210 nukleoak hasieran zirenenen %20 izateko.
- Desintegrazioa gertatzen denean, hasiera batean $3,49 \cdot 10^{-25}$ kg-ko masa duen polonio nukleoak produktu bezala alfa partikula bat ($6,64 \cdot 10^{-27}$ kg) eta berun nukleo bat ($3,42 \cdot 10^{-25}$ kg) ematen ditu. Prozesu honetan, desintegrazioaren produktuek $8,65 \cdot 10^{-13}$ J-ko energia zinetikoa dute. Polonio nukleoa geldirik dagoenean desintegrazioa ematen dela suposatuz, kalkulatu zenbateko abiadura duten, hurrenez hurren, alfa partikulak eta berun nukleoak.

Proposamen didaktikoa

Curriculumeko materia guztietan lantzen diren ekintzetan, honakoa bermatu behar da: ikasle guztiak aukera berdinak izatea.

Nafarroako 93/2008 Foru Aginduak dio goi gaitasuneko ikasleekin sakontze programa bat egin behar dela non aberaste jarduerak antolatuko diren.

“19. artikulua. **Hezkuntzarako laguntza-premia espezifikoak dituzten ikasleak.**

1. Hezkuntza-laguntza espezifikoa behar duten ikasleek aukera berdinekin kalitatezko hezkuntzarako sarbidea izan dezaten, Hezkuntza Sailak sustatuko ditu haien hezkuntza-inklusioa, aukera-berdintasuna eta diskriminaziorik eza, malgutasun-neurriak eta alternatiba metodologikoak, curriculum-egokitzapenak, irisgarritasun unibertsala eta beharrezkoak diren neurriak”.

Fisika eta Kimikako curriculumeko DBH 2-ko mailan ondorengo multzoak agertzen dira besteak beste: 2.multzoa (materia) eta 5.multzoa (energia). Aukeratu hauetakoren bat eta planteatu ezazu maila honetara egokitzen den **proposamen didaktiko bat, klase guztiarentzako eta gaitasun altuak dituen ikasle konkretu horrentzat.**